

Log Linear Modeller ve Kosulsal Rasgele Alanlar (Log Linear Models and Conditional Random Fields -CRF-)

Ders 2

Charles Elkan ders notlari

Elkan'ın makine ogrenimi konusuna bakisi ilginc, ona gore makine ogrenimi bir bilgisayar bilim (computer science) konusudur, mesela altta islenen maksimum olurluk bilgisayar bilimdir.

Kosulsal Olurluk (Conditional Likelihood)

Diyelim ki elimizde egitim verisi olarak ikili $\langle x, y \rangle$ veri noktaları var. O zaman y 'nin x 'e kosulsal olarak bagli (conditional on) bir dagilimi oldugunu soyleyebiliriz.

$$y \sim f(x; \theta)$$

Yani her x icin farkli bir y dagilimi ortaya cikabilir. Ve tum bu farkli dagilimlerin ortak noktası θ parametresidir. Kosulsal olasilik yani soyle yazilabilir,

$$P(Y = y|X = x; \theta)$$

Usttekiler Y icin bir model ortaya koydu, peki elimizde X 'in dagilimi icin bir olasilik modelimiz var mi? Cevap hayir. Niye? Dusunelim, $p(y, x)$ nedir ?

$$p(x, y) = p(x)p(y|x)$$

Ustte $p(y|x)$ 'i tanimlayacak (θ uzzerinden) bir olasilik demeti / ailesi tanimladik, fakat elimizde $p(x)$ dagilimini verecek bir model yok, o zaman $p(x, y)$ 'yi tanimlayacak bir model de yok.

Fakat bu dunyanin sonu degil. Belki de Makine Ogrenimi bransinin bir sloganı su olmalı: “Ogrenmen gerekmeyen şeyi ogrenme”. Ustteki ornekte $p(y|x)$ 'i ogrenebiliriz, ama $p(x)$ 'i illa ogrenmemiz gerekir mi?

Siniflayici (classifier) ve takip edilen (supervised) ogrenim durumunu dusunursek, bize egitim amacli olarak $\langle x, y \rangle$ ikili veri noktaları saglanacak. x kaynak veri, y tahmin edilecek (ya da basta egitim hedefi olan) etiket olacak. y icin bir model ortaya cikartiyoruz, cunku test zamanında y olmayacak, fakat x hep olacak. Yani y 'nin modellenmesi mecburi, cunku “genelleyerek” onun ne oldugunu bulacagiz, ama x hep verili.

Kosulsal Olurluk Maksimum Olurluk Prensibi

Egitim verisi $\langle x_1, y_1 \rangle, \dots, \langle x_n, y_n \rangle$ icin, θ 'yi soyle sec

$$\hat{\theta} = \arg \max_{\theta} \prod_{i=1}^n p(y_i | x_i; \theta)$$

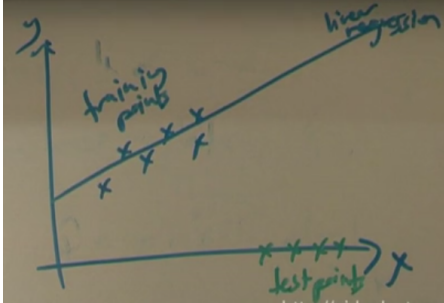
Normal maksimum olurlukta bilindigi gibi olasiliklarin carpimi maksimize edilir, burada maksimize ettigimiz “kosulsal” olasiliklarin carpimi.

Burada onemli bir soru su: bildigimiz gibi maksimum olurluk hesabi her veri noktasinin bir digerinden bagimsiz oldugunu farzeder [cunku her olurluk hesabini bir diger ile carpiyoruz, baska ek carpim, toplama, vs yapmıyoruz], bu faraziye dogru bir faraziye midir? Bu soru ve ona verilecek cevap cok onemli. Evet, eger egitim noktaları birbirinden bagimsiz degilse maksimum olurluk kullanmamaliyiz. Bagimsizligi da iyi tanımlamak gerekiyor tabii, eger ustteki durumda x_i verildikten sonra y_i ’lerin birbirinden bagimsiz olması yeterli.

Bu model klasik Istatistik’te cokca kullanılan bir yaklasimdir, hatta lineer regresyon’un temeli ustteki faraziyedir.

$$y = \alpha + \beta \bar{x} + N(0, \sigma^2)$$

Bu standart lineer regresyon modeli, ve bu modelde her y ona tekabül eden x ’e bagli, bu sayede x ’ler biliniyorsa y ’ler birbirinden kosulsal olarak bagimsiz hale geliyor, boylece x ’ler birbirine bagimli olsa bile α ve β ’nin bulunmasi mumkun oluyor.

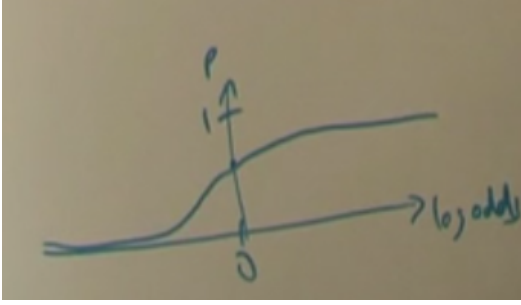
Ustteki resimde egitim noktaları (training points) mavi olsun, test noktaları yesil olsun (hemen altinda). Bazi Yapay Ogrenim yaklasimlari diyebilir ki egitim x ’lerinin dagilimi test x ’lerinin dagiliminden farkli, bu veri seti ogrenilemez (yani genellenemez, modellenemez). Fakat klasik Istatistik buna bakar ve der ki x ’lerin verildiği durumda y ’ler bagimsizdir, bu sekilde bir kosulsal model ogrenilebilir.

Lojistik Regresyon ayni sekilde isler (lojistik regresyon, log lineer modellerin özel bir halidir, CRF’ler ayni sekilde). Burada da ogrenilen bir

$$p = p(y|x; \alpha, \beta)$$

modeli vardir ve y degerleri sadece 0 ve 1 olabilir. Tahmin edilen olasilik ise y ’nin 1 olma olasiligidir. Bu model Rasgele Gradyan Cikisi ile egitilir [detaylar icin *Lojistik Regresyon* notlarimiza bakabilirsiniz].

$$\log \frac{p}{1-p} = \alpha + \sum_j \beta_j x_j$$

p log sansinin monotonik bir fonksiyonudur, ve ters yonden bakarsak, log sans p 'nin monotonik bir fonksiyonudur. Yani lineer bir fonksiyon (sag taraf) ne kadar buyurse, olasilik / log sans o kadar buyuyecektir. Bu buyume durumu mesela β_j katsayisini veri analizi baglaminda yorumlanabilir hale getirir. Diyelim ki β_4 katsayisi pozitif, o zaman diger tum sartlarin esit oldugu durumda (with all else being equal) x_4 ne kadar buyurse 1 olma olasiligi o kadar artar.

Lojistik modellerin onemli bazi avantajlari var, ki bu avantajlar log lineer modellere de sirayet ediyor (bu iyi).

1) Degiskenler arasi ilinti (correlation) probleme yol acmaz: Bu fayda aslinda daha once belirttigimiz x 'lerin birbirine bagimli olabilmesi ile alakali. Bagimsizlik onsarti aranmadigi icin istedigimiz kadar x 'i problemin uzerine atabiliriz, egitici algoritma bunlardan cikartabildigi kadar iyi bir model bulacaktır.

Kiyasla mesela Naive Bayes boyle degildir, eger bir NB siniflayicisini egitiyorsak, ve ogelerin (feature) arasinda ilinti var ise, siniflayicinin dogruluğu (accuracy) azalabilir.

2) LR ile "1 olma olasiligini", yani "bir sayisal skoru", elde ediyoruz, bu sadece 1/0 degerinden daha fazla bir bilgi demektir.

3) Bu skor, anlami olan bir olasiliksal degerdir: Sonucta SVM siniflayicilari da $-\infty$ ve $+\infty$ arasinda degerler dondururler, ve bu degerler siralama (ranking) amaclli kullanılabilir, fakat olasilik matematigi acisindan anlami olan bir degerin olmasi bundan bile iyidir. Naive Bayes 0 ve 1 arasinda deger dondurebilir, fakat bu degerlerin de olasiliksal olarak aslinda anlami yoktur, pratikte goruldu ki bu degerler cok uc noktalarda, ya sifira cok yakin, ya bire cok yakin. Literaturde NB skorlariinin "iyi kalibre edilmiş olmadığı" soylenir.

X_1, \dots, X_n test ornekleri ve tahmin edilen olasiliklar $P(Y = 1|x_i) = v_i$ olsun. Diyelim ki $s = \sum_i v_i$ ve t sayisi $1, \dots, n$ tane ogenin icinden $y = 1$ degerini tasiyan ogelerin sayisi olsun. Ornek, elimizde 100 tane egitim noktası var, bunlari 60'i 1 degerinde. Bu durumda s yaklasik 60 olacaktir (rasgele gurultuyu hesaba katarsak tabii), yani $E[t] = s$ denebilecektir ve bu sadece eger olasiliklar iyi kalibre edilmissse soylenebilir.

4) Dengesiz eğitim verisi kullanılabilir: pek çok eğitim setinde mesela 1 değeri taşıyan değerleri 0 değeri taşıyanlardan çok daha fazla. Lojistik regresyon bu tür veriyle rahatça çalışabilir.

Ders 3

Lojistik regresyon için log olurluğun (LCL) türevini almak lazım. Önce basitleştirme amaçlı $\alpha = \beta_0$, ve $x_0 = 1$. O zaman log sansin eski hali (altta eşitliğin sol tarafı) şöyle yazılabilir (sağ taraf), daha derli toplu bir formül olur,

$$\alpha + \sum_j \beta_j x_j = \sum_{j=0}^d \beta_j x_j$$

Bulmak istediğim her j için $\frac{d}{d\beta_j}$ LCL lazım

$$\frac{d}{d\beta_j} \text{LCL} = \sum_{i:y_i=1} \frac{d}{d\beta_j} \log p(1|..) + \sum_{i:y_i=0} \frac{d}{d\beta_j} \log p(0|..) \quad (3)$$

Eğer üstteki bir bölümü p diğerine $1 - p$ dersem, yani şöyle

$$= \sum_{i:y_i=1} \frac{d}{d\beta_j} \underbrace{\log p(1|..)}_p + \sum_{i:y_i=0} \frac{d}{d\beta_j} \underbrace{\log p(0|..)}_{1-p}$$

O zaman

$$= \sum_{i:y_i=1} \frac{d}{d\beta_j} \log p + \sum_{i:y_i=0} \frac{d}{d\beta_j} \log(1 - p)$$

Biliyoruz ki

$$\frac{d}{d\beta_j} \log p = \frac{1}{p} \frac{d}{d\beta_j} p \quad (1)$$

$$\frac{d}{d\beta_j} \log(1 - p) = \frac{1}{1 - p} (-1) \frac{d}{d\beta_j} p \quad (2)$$

Üstteki son iki formülün her ikisinde de $d/d\beta_j p$ kısmı olduğuna dikkat.

Notasyon

$$e = \exp \left[- \sum_{j=0}^n \beta_j x_j \right]$$

$$p = \frac{1}{1+e}$$

$$1-p = \frac{1+e-1}{1+e} = \frac{e}{1+e}$$

Simdi $d/d\beta_j p$ 'e donelim, ve p 'nin ustteki gibi oldugundan hareketle,

$$\begin{aligned} \frac{d}{d\beta_j} p &= (-1)(1+e)^{-2} \frac{d}{d\beta_j} e \\ &= (-1)(1+e)^{-2} (e) \frac{d}{d\beta_j} (x_j) \\ &= \frac{1}{1+e} \frac{e}{1+e} x_j = p(1-p)x_j \end{aligned}$$

Son ifade kodlama icin oldukca uygun, $d/d\beta_j p$ hesabini yine icinde p iceren bir ifadeye bagladik, ayrica turev x_j ile orantili.

Bu hesapla aslinda (1) icindeki $d/d\beta_j p$ kismini hesaplamis olduk. Eger yerine koyarsak,

$$\frac{d}{d\beta_j} \log p = \frac{1}{p} p(1-p)x_j$$

p 'ler iptal olur

$$= (1-p)x_j$$

Ayni sekilde (2) icin

$$\begin{aligned} \frac{d}{d\beta_j} \log(1-p) &= \frac{1}{1-p} (-1)p(1-p)x_j \\ &= -px_j \end{aligned}$$

Ustteki turevler tek bir egitim veri noktası icin. Tum egitim veri setinin turevi her noktanin turevlerinin toplami olacak, (3)'de goruldugu gibi.

$$\frac{d}{d\beta_j} LCL = \sum_{i:y_i=1} (1-p_i)x_{ij} + \sum_{i:y_i=0} -p_i x_{ij} \quad (4)$$

x_{ij} notasyonunda j , j^{inci} öge / özellik anlamına geliyor. Şimdi notasyonel bir numara kullanacağım,

$$= \sum_{\text{tüm } i} (y_i - p_i)x_{ij}$$

Bunu niye yaptım? (4) formülünde eşitliğin sağ tarafı, birinci terim içinde 1 sayısı var, sonraki terimde 1 yok. Eğer 1 olup olmaması yerine y_i kullanırsam, ki zaten 1'in olup olmaması y_i 'nin 1 olup olmamasına bağlı, tek bir terimde işi hallederim. $y_i = 1$ olduğu zaman üstteki ifade $1 - p_i$ olacaktır, olmadığı zaman $-p_i$ olacaktır.

Eristigimiz sonucu analiz etmemiz gerekirse, nihai formül gayet basit ve temiz çıktı.

[24:10] kalibrasyonla alakalı bir yorum

Rasgele Gradyan Çikisi (Stochastic Gradient Ascent)

Fikir: türevi eğitim noktası başına hesapla, ve modeli hemen güncelle.

Eğitim noktaları $\langle x, y \rangle$ olarak gelsinler. Her nokta için, ve her β_j için

$$\frac{d}{d\beta_j} p(y|x; \beta) = g_j$$

hesapla.

$$\beta_j := \beta_j + \alpha g_j$$

Gradyanın ne olduğunu hatırlayalım, bir fonksiyonun maksimumuna “doğru” olan bir gidis yönünü gösterir, ve bu gidis yönü o fonksiyonu oluşturan değişkenlerin (parçalı türevleri) üzerinden belirtilir. O zaman elimizdeki gradyan o değişkenlerin maksimum yandaki değişim şeklini bize tarif eder.

Algoritmanın tamamı: alttaki formül için

$$\frac{d}{d\beta_j} p(y|\bar{x}; \bar{\beta}) = (y - p)x_j$$

Her x için

- O anki modele göre p 'yi hesapla

- Her $j = 0, \dots, d$ için

- $\beta_j := \beta_j + \alpha \underbrace{(y - p)x_j}_{\text{kısmi türev}}$ hesapla

Peki metotun ismindeki “rasgele (stochastic)” tanımı nereden geliyor? İyi bir soru bu cunku metotta rasgele sayı üretimi gibi şeyler gormuyoruz. Cevap, metot yine de rasgele, cunku her noktayı ayrı ayrı isliyoruz, ve bu noktaların eğitim algoritmasını gelişi bir nevi “veriyi örneklemek” gibi sanki, ek olarak veriyi eğitime almadan önce rasgele şekilde karıştırmak da iyi olabilir.

Bazı Tavsiyeler (Heuristics)

1) Her özellik (feature) x_j 'i ölçeklemek, yani aynı ortalama (mean) ve varyansa sahip olacak şekilde tekrar ayarlamak. Yani mesela 0 ile 100 arasında olabilecek “yas” gibi bir özelliği, 0 ve 1 arasında değişen özellikler ile aynı ortalama ve varyansa sahip olacak şekilde ayarlamak. Bunun sebebi güncelleme hesabındaki λ 'nin tek bir sabit olması, ve bu sabit her j için aynıdır, o sebeple λ 'nin her öğeye “aynı şekilde” uygulanabilmesi için öğelerin birbirine yakın olması iyidir. Ek olarak, genellikle eğitim verisinde 0 ile 1 arasında ikisel türden öğeler vardır, o sebeple bu şekilde olmayan diğer öğeleri 0 ve 1 arasında çekmek daha uygun ve kolay olur.

2) Veriyi rasgele şekilde sıralamak. Terminoloji: eğitim veri seti üzerinden bir geçiş yapmak bir “çag” (epoch) olarak bilinir.

3) λ 'yi deneme / yanılma yöntemi ile bulun (bu sabiti bulmanın sistemik bir yöntemi yok). Belki verinin içinden alınan daha ufak bir örneklem üzerinde bu deneme / yanılma işlemi yapılabilir.

4) Deneme yanılma işlemi şöyle yapabilirsiniz: büyük bir λ ile işe başlarsınız, ve her çağda λ değerini azaltabilirsiniz (mesela her çağ sonunda $1/2$ ile çarparak).

Ders 4

Log Lineer Modeller

Bu modeller lojistik regresyonun yapıya sahip (structured) girdiler ve çıktılar için genellenmiş halidir. Lojistik regresyonda girdi $\bar{x} \in \mathbb{R}^d$ ve çıktı $y \in \{0, 1\}$ idi, yani çıktı ikiseldi. Fakat biz bundan daha genel makine öğrenimi problemlerini çözmek istiyoruz, yani istediğimiz $x \in \mathbb{X}$, ki \mathbb{X} herhangi bir uzay olabilmeli, ve $y \in \mathbb{Y}$ ki \mathbb{Y} aynı şekilde herhangi bir uzay olabilmeli.

Mesela x bir cümle olabilmeli, diyelim ki $x = \text{“he sat on the mat”}$, tercümesi “adam paspasın üzerinde oturdu”. Buna karşılık olan y ise mesela şöyle olabilmeli, $y = \text{“pronoun verb article noun”}$, yani her kelimenin hangi gramer ögesi olduğunu gösteren bir ibare. Mesela “sat” yani oturmak, bir fiil (verb), “mat” paspas, bir isim (noun), ve y içinde gelen eğitim verisinde bunlar olabilmeli (üstteki örnekte ikinci öğe), sadece 0/1 değerleri değil.

Bu tabii ki takip edilen (supervised) bir eğitim şekli olacak. Fakat dikkat bazı makine öğrenimi uygulamalarında “çok sınıftan gelen” ama tek bir değer vardır, mesela $y \in \{1, 2, 3\}$ olabilir, 3 sınıflı bir çıktı yani. Bazen çıktı gerçek sayı (real number) olabilir, ama yine de tek bir y değeri vardır. Üstteki durum böyle değildir. Potansiyel olarak y 'nin büyüklüğü x ile birebir aynı bile olmayabilir. Bu tür bir

karisik eslemeden bahsediyoruz. Tek sinirlamamiz \mathbb{Y} 'nin sonlu (finite) olmasi.

Model soyle (notasyonu biraz degistirdik, β yerine w kullaniyoruz mesela, w modelin "agirliklarini (weights)" temsil ediyor.

$$p(y|x;w) = \frac{\exp [\sum_j w_j F_j(x, y)]}{Z(x, w)}$$

Yakindan bakarsak model LR modeline benziyor. Bir lineer fonksiyonun exp'si aliniyor ve bu deger olasilik hesabinda kullaniliyor. Ileride zaten gorecegiz ki LR ustteki yaklasimin bir "ozel durumu", yani ustteki model daha genel bir tanim.

Aklimize bircok soru geliyor herhalde, mesela "Z nedir?" ya da "F_j nasıl hesaplanır?" gibi. Z soyle tanimlanır

$$Z(x, w) = \sum_{y'} \exp [\sum_j w_j F_j(x, y')]$$

Tum y'' 'lere bakiliyor, yani tum mumkun \mathbb{Y} degerleri teker teker y' uzerinden toplamda kullaniliyor. \mathbb{Y} 'nin sonlu olma faraziyesi burada onemli hale geliyor, toplami sonsuz bir kume uzerinden yapamayiz.

Z normalizasyon icin kullaniliyor, cunku olasilik teorisinde eger elimizde coklu bir hedef var ise, bu hedeflere olan olasilik degerlerinin toplami 1 olmalidir. Z iste bunu garantiler, bu sebeple bolen (denominator) bolumun (nominator) toplami olmalidir.

Her $F_j(x, y)$ bir ozellik fonksiyonudur (feature function). Niye? Cunku elimdeki x 'ler illa bir vektor olmayabilir, yani x_j "vektorunu" alip w_j "vektoru" ile carpamam, bu sebeple once bir fonksiyon ile bir numerik deger uretmem gerekiyor. Kume olarak

$$F_j : \mathbb{X} \times \mathbb{Y} \rightarrow \mathbb{R}$$

Eger $F_j(x, y) > 0$ ve $w_i > 0$ ise, o zaman $F_j(x, y) = 0$ 'a kiyasla $p(y|x;w)$ artar. Sezgisel olarak tarif edersek ozellik fonksiyonun (OF) soyledigi sudur, eger agirlik pozitif ise OF'in degeri ne kadar buyurse elimizdeki y, x ile o kadar "uyumludur" (tabii ki belli bir ozellik yani j icin). Negatif ilinti bunun tam tersi olurdu.

Egitim w_j agirliklarini bulmamizi saglar. F onceden tanimlidir (yani egitime bile baslamadan once), bu fonksiyonun ne olacagi "secilir". Secilirken tabii ki x, y arasindaki ilintiye gore fazla / az sonuc geri getirebilecek sekilde secilmelidir.

Kelime ornegine geri donersek, bir F soyle olabilir,

$F_{15}(x, y) =$ "eger ikinci kelimenin bas harfi buyuk ve ikinci etiket isim (noun)". OF'ler reel degerlidir. Bunun ozel durumu 0/1 degeri veren OF'lerdir. Biraz onceki ornek mesela 0/1 donduruyor.

Ya da $F_{14}(x, y)$ diyelim ki soyle “ilk kelimenin bas harfi buyuk, ve ilk etiket bir isim”. Tahmin edebiliriz ki egitim setimizde ilk kelimesinin bas harfi buyuk *olan* ama o kelimesi isim olmayan pek cok ornek olacaktir. Bu durumda w_{14} kucuk olur.

Dedigimiz gibi F reel degeri olabilir, mesela

$$F_{16}(x, y) = \text{lengh}(y) - \text{lengh}(x)$$

yani bu fonksiyonda x 'nin uzunlugunu y 'nin uzunlugundan cikartiyoruz. Bu ne ise yarar? Diyelim ki otomatik tercume yapmasi icin bir yapay ogrenim programi yaziyoruz, x, y egitim noktaları birbirinin tercumesi olan Ingilizce/Fransizca cumleler. Cogunlukla Fransizca cumleler tekabul ettikleri Ingilizce cumlelerden cok daha uzun oluyorlar, yani ustteki cikarma cogunlukla pozitif sonuc verecek. Degisik bir acidan bakarsak, pozitif bir sonuc, bir tercumenin dogru oldugu yonunde bir isaret olarak kabul edilebilir, ve ustteki OF uzerinden egitim algoritmasi bunu kullanir. Egitim sonrasi w_{16} pozitif bir agirlik alacaktir.

Bir log lineer modelde (buna CRF'ler de dahil) ilk yapilan is probleminiz icin onemli olan OF'leri ortaya cikartmak.

F tanimlamanin degisik bir baska yolu:

$a(x)$ bir fonksiyon olsun. Her $v \in \mathbb{Y}$ icin

$$F_j(x, y) = a(x)I(y = v)$$

tanimlayalim.

$$p(y|x; w) = \frac{\exp \sum_j w_j F_j(x, y)}{Z}$$

Simdi lineer zincirli CRF konusuna bakalim. Yine $x \in \mathbb{X}$ ve $y \in \mathbb{Y}$. x bir girdi zinciri, y bir cikti zinciri ve en basit durumda x ile ayni uzunlukta. Konusma bolumlerini etiketlemek bu kategoriye dahil, ama bir diger uygulama kelimeyi arasina eksi isaretleri koyarak bolme (hyphenation).

Mesela girdi x = “beloved”, cikti y = “00100000” cunku bu kelime “be-loved” olarak bolunur.

Bu uygulama icin bir OF

$$F_j(x, y) = \frac{\text{kac tane 1 var}}{x \text{ uzunlugu}}$$

x = “beloved”, cikti y = “00100000” icin sonuc 1/7 olurdu.

Lineer zincir CRF icin hangi OF'lerin bazi sinirlari var.

$$F_j(\bar{x}, \bar{y}) = \sum_i f_j(y_{i-1}y_i\bar{x}_i)$$

ki sembol uzeri duz cizgiyi (\bar{x} gibi) bu sefer bir sirali veri temsil etmek icin kullaniliyorum)

Mesela

$$f_{18} = f_j(y_{i-1}y_i\bar{x}_i) = "i = 2, y_{i-1} = 0, y_i = 1, x_1x_2 = "as""$$

Mesela "async" kelimesi "a-sync" olarak bolunabilir, ve egitim setinde "async" ile "y = 01..." gelirse ustteki OF bu bolunmeyi odullendirir / ogrenir.

Simdi CRF olmayan bir Lineer Model'e bakalim,

Mesela cok etiketli takip edilen ogrenim. "Cok etiketli" ne demektir? Dikkat, "cok sinifli (multi label)" degil, yani tek ogenin iki veya daha fazla deger arasindan birini secmesinden bahsetmiyoruz. Birde fazla etiket alabilmekten bahsediyoruz, mesela bir Internet sayfasi, bir veya daha fazla kategoriye ayni anda ait olabilir, mesela hem Spor, hem Is Dunyasi. Diyelim ki 10 mumkun etiket var, bir dokuman kac degisik sekilde etiketlenebilir?

$2^{10} = 1024$ sekilde (bu sayi, hesap bir kumenin kac degisik sekilde alt kumesi olabilir hesabini yansitiyor ayni zamanda, yani siralama onemli olmadan belli sayida ogenin kac degisik sekilde alt kumeleri olabilir sorusu). Bu buyuk bir rakam. Ve bu kadar cok olasilik var ise, egitim verisi tum kombinasyonlar icin ornek veri icermeyebilir. Fakat muhakkak algoritmamizin bu kombinasyonlari tahmin edebilmesini tercih ederiz.

Cozum? 10 degisik siniflayici kurarak bu problemi cozebiliriz (ayri ayri, tek basina tek sinifa bakilince yeterli veri cikar herhalde), fakat bu sekilde "siniflarasi" iliskileri yakalayamayiz. Log lineer model yaklasiminda oyle bir ikisel (binary) OF yaratirsiniz ki, mesela,

$$F_{19}(x, y) = "Spor \in y, Is Dunyasi \in y"$$

Dikkat edersek OF sadece y'ye bakiyor. Bu OF'yi iceren algoritma egitilince ustteki OF icin bir pozitif agirlik ogrenilebilecektir.

Soru: bir anlamda problemin yerini degistirmis olmuyor muyuz? Mesela ustteki sekilde bu sefer her turlu kombinasyon icin OF'mi yaratacagiz? Cevap: eger sadece ikili eslere bakiyorsak, kombinasyon hesabi $C(10, 2) = 45$ sonucunu verir. Bu fena bir sayi degil.

Ayrica verinin seyrekligi bize hangi kombinasyonlari dahil edilip edilmeyecegi konusunda yardimci olabilir.

Soru: cok sinifli problemler[lojistik regresyonu gelistirerek cozelemez mi? Cevap: boyle bir yaklasim var, buna multinom lojistik regresyon deniyor. Fakat bu

yaklasimin log lineer modellerin ozel bir hali oldugunu belirtmek isterim, yani makine ogrenimi dunyasinin aktif olarak arastirdigi alan artik burasi, multinom lojistik regresyon asildi. Zaten log lineer modeller ile cok etiketli problemleri de cozebiliyorsunuz.

Ders 5

Soru: biraz once sadece y 'ler arasinda bir OF tanimlayabildigimizi gorduk. Peki sadece x 'ler arasinda OF tanimlamak faydali olur muydu? Cevap: Formulu tekrar hatirlayalim,

$$p(y|x;w) = \frac{\exp \sum_j w_j F_j(x, y)}{Z(x, w)}$$

OF'nin gorevi hangi y 'lerin daha yuksek olasiligi oldugunu belirtmek. Eger sadece x var ise, bu durumda bolum ve bolendeki degerler birbirini iptal ederdi. Her y icin ayni x "katkisi" olurdu ve bunun siniflayiciya hicbir faydasi olmazdi.

[8:00-18:00 atlandi]

Cozdugumuz problemler su formatta

$$p(\bar{y}|\bar{x};w) = \frac{\exp \sum_j w_j F_j(\bar{x}, \bar{y})}{Z(\bar{x}, w)}$$

Tahmin etmek icin

$$\hat{y} = \arg \max_y \exp \sum_j w_j F_j(\bar{x}, y)$$

Bir \bar{y} tahmin etmek icin bu modellerden birini kullanacaksak, $p(\bar{y}|\bar{x};w)$ formu-
lune \bar{x} 'i koyariz, ve elde edilen dagilimda hangi \bar{y} 'nin olasiligi daha yuksekse
onu seceriz. Daha yuksek olasiliga sahip olan \bar{y} , $p(\bar{y}|\bar{x};w)$ formulunde bolumu
daha yuksek oladir. Bolen her \bar{y} icin sabit / ayni.

Aslinda \exp 'ye ihtiyac yok, cunku \exp monotonik bir fonksiyon, yani sadece su
kullanilabilir,

$$\hat{y} = \arg \max_y \sum_j w_j F_j(\bar{x}, y)$$

En olasi y 'yi bulmak icin Z 'nin gerekmedigine de dikkat, cunku bu sabit tum
secenekler icin ayni.

Burada tahmin etmek baglaminda zor olan sey, en yuksek y 'yi bulmak icin tum
 y 'lere teker teker bakmaya mecbur olmamiz. Bu bakma islemi cok zaman alabilir,
o zaman bu problemi bir sekilde cozmek lazim.

Diger problem, tum olasiliklarin 1'e toplanabilmesini saglayan normalize sabitinin hesabi, yani $Z(\bar{x}, w) = \sum_y \exp[\sum_j w_j F_j(\bar{x}, y)]$, ki eger olasilik degeri hesaplayacaksa bu sabit gerekli.

Yani iki ana problem var, bir de egitim algoritmasi var, ki bu aynen lojistik regresyon orneginde oldugu gibi rasgele gradyan cikisi uzerinden olacak, bu 3 algoritmayi simdi sunacagiz.

Algoritma 1

Once,

$$\hat{y} = \arg \max_y \sum_j w_j F_j(\bar{x}, y)$$

Bu hesabi polinom zamanda (polynomial time) yapmak istiyoruz. Tanimi biraz degistirelim,

$$= \arg \max_y \sum_j w_j \sum_i f_j(y_{i-1} y_i \bar{x}_i)$$

j tum ozellikler, i x, y "boyunca" ilerleyen indisler. Ustteki ibare tek bir egitim veri noktası icin yapiliyor, yani i degisik veri noktalarını indislemiyor (genellikle oyle olur, o yuzden belirtmek istedik).

Toplam islemlerinin sirasini degistirelim,

$$= \arg \max_y \sum_i \sum_j w_j f_j(y_{i-1} y_i \bar{x}_i)$$

Icerideki toplama $g_i(y_{i-1} y_i)$ ismi verelim, boylece her i icin degisik bir g fonksiyonuna sahip oluyorum.

$$= \arg \max_y \sum_i g_i(y_{i-1} y_i)$$

y_{i-1}, y_i kelime bolme probleminde iki degerden birini alabilir. Cumle etiketleme probleminde belki 20 degerden birini alabilirler. \bar{x}, \bar{w} zaten sabit (egitim verisi icindeler, ya da sabit olarak goruluyorlar). Bu durumda g'yi temsil etmek icin nasil bir veri yapisi kullanmaliyim? Cunku bilgisayar bilim yapıyoruz, ve bilgisayar biliminde veri yapıları vardır. Bize gereken belli y_{i-1}, y_i kombinasyonu icin bir g degeri dondurulmesi, ve bu sonucu bir yerde depolayabilmek.

Gereken yapı basit bir matris olabilir. Diyelim ki m farkli y degeri var ise, m^2 hucreli olan bir matris isimizi gorur. Her g_i icin ayri bir m^2 matrisi olacak tabii ki. n tane matris, d deger var ise islem zamani $O(m^2 nd)$.

Algoritmamda ilk yapacagim is mumkun g degerlerini onceden hesaplayip (pre-compute) bir yerde depolu olarak tutmak / hazir etmek.

Tanim

$$\text{Skor}(y_1, \dots, y_k) = \sum_{i=1}^k g_i(y_{i-1}y_i)$$

Amacimiz oyle bir y siralamasi (sequence) bulmak ki bu siranin skoru en yuksek olsun.

$U(k) =$ en iyi siralama y_1, \dots, y_k 'nin skoru

$U(k, v) = y_k = v$ olma sartiyla en iyi siralama y_1, \dots, y_k 'nin skoru

Amacim $U(n + 1, \text{BITIS})$ 'i bulmak. Mumkun etiketlere BASLA, BITIS adli iki yeni deger ekledik, bu bazi formulleri kolastiracak. Bu tanim aslinda $\arg \max$ ile bulmaya calistigim sey in bir bolumj aslinda, sadece amacimi bu sekilde tekrar tanımladim. Tekrar belirtmek gerekirse,

$$U(k, v) = \max_{y_1, y_{k-1}} \left[\sum_{i=1}^{k-1} g_i(y_{i-1}y_i) + g_k(y_{k-1}, v) \right]$$

Ilginc bolime geldik. Ustteki tanimi ozyineli olarak tanımlarsak,

$$U(k, v) = \max_{y_{k-1}} [U(k-1, y_{k-1}) + g_k(y_{k-1}, v)]$$

Bu ozyineli fonksiyonun avantajı nedir? Aslinda bir onceki formule gore cok daha cetrefil duruyor. Avantaj surada, dinamik programlama (dynamic programming) tekniklerini kullanarak bir dongu icinde ustteki ozyineli hesabi yapmak mumkun. Simdi teker teker bakalim,

$y_0 = \text{BASLA}$

$$U(1, v) = \max_{y_0} [U(0, y_0) + g_1(y_0, v)]$$

Bu ilk basamakta aslinda bir maksimizasyon yok, o zaman

$$= g(\text{BASLA}, v)$$

yeterli.

Ama ikinci basamakta isler zorlasiyor,

$$U(2, v) = \max_{y_1} [U(1, y_1) + g_2(y_1, v)]$$

Fakat esitligin sag tarafındaki U hesabini bir onceki basamakta hesapladim ve depoladim, onu hemen kullanabilirim. Bu hesabin yuku nedir? Her mumkun v degerine (m tane) bakmam lazim, ve bu islem sirasinda her y_1 mumkun degeri (yine m tane) irdelemem lazim. Yani $O(m^2)$.

Bu islemi $U(n + 1, \text{BITIS})$ 'e kadar yapmam lazim. Toplam yuk $O(nm^2)$.

g matrislerini hesaplamak icin $O(nm^2d)$ demistik, bu $O(nm^2)$ 'ten daha buyuktur / ona baskindir, ve O aritmetigine gore daha buyuk olan kullanilir.

Bu algoritma dinamik programlamanın özel bir halidir, bazen ona Viterbi algoritması ismi de verilir. Bilindiği gibi Viterbi algoritması Gizli Markov Modelleri (Hidden Markov Models) yapısını dekode etmek için kullanılıyor. CRF'lerin HMM'e kısmen bağlantısı olduğu düşünülürse, Viterbi algoritmasının burada da ortaya çıkması şaşırtıcı değil.

Algoritma 2

Sunu hesapla

$$Z(\bar{x}, w) = \sum_{y'} \exp \underbrace{\sum_j w_j F_j(\bar{x}, \bar{y})}_g$$

İçerideki toplama g_i demistik,

$$g = \sum_i g_i(y_{i-1}y_i)$$

Yani

$$Z(\bar{x}, w) = \sum_{\bar{y}} \exp \sum_i g_i(y_{i-1}y_i)$$

Bir toplamın \exp 'si, \exp 'lerin carpımı haline dönüşür, yani \exp toplamdan “içeri” nüfuz eder,

$$= \sum_{\bar{y}} \prod_i \exp g_i(y_{i-1}y_i) \quad (5)$$

$t = 1, \dots, n + 1$ için sunu tanımlayalım,

$$M_t(u, v) = \exp g_t(u, v)$$

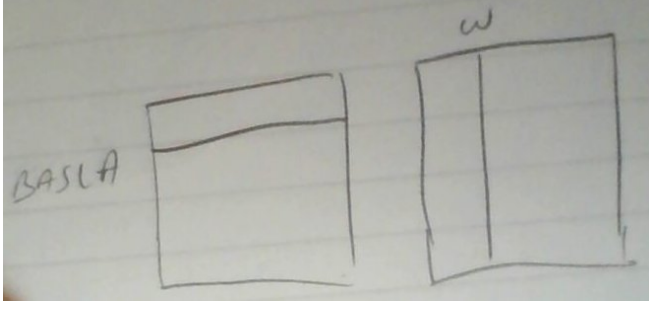
M_t aşağı yukarı g ile aynı şey, her değişik g fonksiyonu için değişik bir matris var, bu matris hücrelerinin \exp 'sinin alınmış hali M_t matrisi.

$M_1(u, v)$ sadece $u = \text{BASLA}$ için geçerli.

$M_{n+1}(u, v)$ sadece $b = \text{BITIS}$ için geçerli.

$M_{12} = M_1 M_2$ yani matris carpımı.

$M_{12}(\text{BASLA}, w)$ 'yu düşünelim (ki bu tek bir hücre değeri)

Bu ifadenin sol taraftaki M_1 icinde BASLA satirini sag taraftaki M_2 w kolonu ile carptigini dusunebiliriz.

$$\begin{aligned} M_{12}(\text{BASLA}, w) &= \sum_v M_1(\text{BASLA}, v) M_2(v, w) \\ &= \sum_v \exp[g_1(\text{BASLA}, v) + g_2(v, w)] \end{aligned}$$

Bu istedigimiz gibi bir ifadeye donusmeye basladi, cunku hatirlarsak, (5)'e benzeyen bir seyleri elde etmeye ugrasiyoruz. Gerci ustteki ifade tum y degerleri icin degil, tek bir v icin, ama yine de uygun, ustteki v yerine y_1 dersek belki daha uygun olur,

$$= \sum_{y_1} \exp[g_1(\text{BASLA}, y_1) + g_2(y_1, w)]$$

Uclu bir carpma gorelim: M_{123} .

$$\begin{aligned} M_{123} &= \sum_{y_2} M_{12}(\text{BASLA}, y_2) M_3(y_2, w) \\ &= \sum_{y_2} \left[\sum_{y_1} \exp[g_1(\text{BASLA}, y_1) + g_2(y_1, y_2)] \exp g_3(y_2, w) \right] \\ &= \sum_{y_1, y_2} \exp[g_1(\text{BASLA}, y_1) + g_2(y_1, y_2) + g_3(y_2, w)] \end{aligned}$$

Yani uc matrisi birbiriyle carparak y_1, y_2 uzerinden toplam almis oluyorum. Ve boyle devam edersem, yani tum matrisleri birbiriyle carparsam ve BASLA, BITIS degerlerine bakarsam,

$$\begin{aligned} M_{123\dots n+1}(\text{BASLA}, \text{BITIS}) &= \\ \sum_{y_1, \dots, y_n} \exp[(g_1(\text{BASLA}, y_1) + g_2(y_1, y_2) + g_3(y_2, y_3) + \dots + g_{n+1}(y_n, \text{BITIS}))] \end{aligned}$$

Bu ifade parcalara ayirma (partition) fonsiyonu icin tam ihtiyacim olan sey. Daha once Viterbi algoritmasindan bahsettik, hatta bu algoritma dinamik programlama kategorisine girer dedik, ustteki algoritma dinamik programlama bile sayilmaz, aslinda bir matris carpimi sadece. Daha genel olarak ustteki algoritma ileri-geri (forward-backward) algoritmasinin bir turevi, bu algoritmalar bildigimiz gibi HMM'lerde sikca kullaniliyorlar.

Bu iki algoritma CRF'ler icin gerekli. Simdi CRF'leri nasil egitecegimizi gorelim.

Egitim

Maksimizasyon icin rasgele gradyan cikisi kullanacagiz.

$$p(y|x;w) = \frac{\exp \sum_j w_j F_j(x, y)}{Z(x;w)}$$

adyan cikisi icin ustteki formulun turevini alabilmeliyiz. Once log'unu almak lazim, cunku $\partial/\partial w_j \log p$ hesabi gerekli, usttekinin log'u ise bolumun log'u eksi bolenin log'u.

$$\frac{\partial}{\partial w_j} \log p = \frac{\partial}{\partial w_j} [\sum_j w_j F_j(x, y)] - \frac{\partial}{\partial w_j} \log Z(x;w)$$

Turevin eksi oncesi ilk bolumu cok basit, w_j ve toplam yokolacak (tum j 'lerin toplami yokoldu, cunku turev "tek" bir j degeri ile ilgileniyor, digerleri sifir oluyor)

$$= F_j(x, y) - \frac{\partial}{\partial w_j} \log Z(x;w)$$

Eksiden sonraki kisim cok zarif bir sonuca donusecek, birazdan gorecegiz.

$$\frac{\partial}{\partial w_j} \log Z(x;w) = \frac{1}{Z} \frac{\partial}{\partial w_j} Z$$

Turevi toplam icine tasiyoruz,

$$\begin{aligned} &= \frac{1}{Z} \sum_{y'} \frac{\partial}{\partial w_j} [\exp[\sum_{j'} w_{j'} F_{j'}(x, y')]] \\ &= \frac{1}{Z} \sum_{y'} \left[\exp[\sum_{j'} w_{j'} F_{j'}(x, y')] F_j(x, y') \right] \\ &= \sum_{y'} F_j(x, y') \frac{\exp[\sum_{j'} w_{j'} F_{j'}(x, y')]}{Z} \end{aligned}$$

Simdi ilginc kisma geldik, ustteki kesirli kisim $p(y'|x;w)$ degerine esittir.

$$= \sum_{y'} F_j(x, y') p(y'|x;w)$$

Ilginc durum burada ortaya cikiyor, cunku ustteki ayni zamanda bir beklenti (expectation) tanimi degil mi? Tum F_j degerlerini o degerlerin olasiliklari ile carpip toplarsak bir beklenti elde etmez miyiz? Evet. O zaman beklenti tanimini kullanabiliriz,

$$\frac{\partial}{\partial w_j} \log p = F_j(x, y) - E[F_j(x, y')]$$

ki y' soyle bir dagilimi takip ediyor,

$$y' \sim p(y'|x;w)$$

Soru: $\frac{\partial}{\partial w_j} \log p = ?$ Yani bu turev ne zaman sifira esittir?

Cevap: Turevin acilimina bakinca mesela, $F_j = 0$ olunca mi? Hayir, cunku OF sifir olsa bile beklenti kısmi sifir olmayabilir. O zaman soyle soylemek gerekir, eger tum y' icin $F_j(x, y') = 0$ ise, o zaman turev sifir olur.

Cogunlukla $F_j(x, y) = a(x)I(y = v)$. Hatirlarsak bu yontem bir ozelligi (ki $a(x)$ ile temsil ediliyor), her mumkun v degeri icin bir OF'ye cevirmenin yolu idi (tek x' e bagli OF olamaz).

O zaman sunu da soyleyebiliriz, eger $a(x) = 0$ ise, her y icin $F_j(x, y) = 0$ demektir.

Bu bilginin faydasi sudur, veride seyreklik var ise, lojistik regresyon bunlari atlamayi bilir. Demek ki ayni sekilde kosulsal lineer modeller de bu ozellikleri atlayabilir. Eger bir ozellik $a(x) = 0$ ise, o ozellik agirlik guncellemesi (weight update) sirasinda atlanir.

Algoritma

Her egitim noktası x, y icin

j icin

$E[F_j(x, y')]$ hesapla (buna sadece E diyelim)

Guncelle: $w_j := w_j + \lambda[F_j(x, y) - E]$

Bu hesabin en pahali kısmi neresi? Beklenti hesabi. Bu beklentileri hesaplanmasi icin daha once verdigimiz matris carpimi yontemine benzer bir yontem kullanmak gerekiyor (burada vermeyecegiz, arama motorunde Rahul Gupta uzerinden arayabilirsiniz, bu kisi bu konuyu anlatiyor).

Kaynak

[1] http://videlectures.net/cikm08_elkan_llmacrf